VELKÁ
DOBRODRUŽSTVÍ

Za zakletou Apolenou a lví stopou do Kdyně

GPS souřadnice: 49.390491, 13.0398355

Praktické informace

Délka trasy: 6 km

Obtížnost: Středně těžká trasa městský centrem a pak do kopce až na Rýzmberk.
Výlet není možné jet s kočárkem a na kole. Pejskům se líbit bude! :)

Vzdálenost od Prahy a jak se tam dostat: 150 km pojedete asi 2 hodiny. Držte směr Plzeň → Klatovy→ Kdyně.

www.idos.cz

Turistická mapa: Odkaz na mapy.cz

Parkování: Na centrálním náměstí – zdarma.

Muzeum Příhraničí

Informace o otevírací době a vstupném najdete na: https://www.infocentrumkdyne.cz/

Hrad Rýzmberk (Tel.:+420 606 935 568)

Otevírací doba: červenec + srpen (11.00–16.00)

WC: V muzeu.

Možnost občerstvení: V dohledné době v infocentru.

Nejbližší další výlet agentury Velká dobrodružství: Rabí, Kašperk, Chanov, Sušice, Velhartice, Klatovy atd.

Trasu pro vás prošla Lucie Nachtigallová.

Trasu testovaly kamarádky Anežka a Marie z Domažlic, které na výlet vzaly jejich babičky.

Postřehy dětí:
Anežka (8 let): „Počítali jsme lvy, pak vylezli na hrad do velkého kopce a taky jsme šli na koupaliště.“
Maruška (8 let): „Mě moc bavilo hledat různé obrázky a taky se mi líbil chlupatý dům a hřbitov.“

Popis výletu - Legenda pro rodiče

Milí cestovatelé, zveme vás do míst, kde Šumava přechází v Českých les. Odděluje je od sebe Všerubský průsmyk, místo, kterým kráčely dějiny. Tady leží město Kdyně. Sousedí s etnograficky bohatou oblastí Chodska a najdete ji přibližně na půl cesty mezi městy Klatovy a Domažlice. Toto kouzelné místo vám připomene dávné tradice přádelnictví a tkalcovství, a to v areálu bývalé textilní manufaktury. Podíváme se také do Muzea příhraničí, kde právě stopy textilní minulosti zažijete na vlastní kůži, vydáme se také do synagogy a povíme si pověst o zakleté Apoleně z Rýzmberku.

Provedeme vás kolem krásných památek města, budeme hledat lvy, téměř ztracená písmenka a obrázky na sochách i domech, provedeme vás krásnou přírodou a nakonec vylezeme na hrad.

Výlet jsme pro vás připravili ve spolupráci a na objednávku Městského kulturního střediska a Turistického informačního centra a je pro vás tedy zdarma. :)

Dopis dětem

Ahoj, kluci a holky, v okolí Kdyně jsou na vrcholcích strmých kopců často skryty zříceniny hradů, které kdysi hlídaly zdejší kupeckou cestu. K jednomu z nich dnes vylezeme, ale ještě předtím budeme luštit tajenku. Třeba mezi lvy nebo u Domu v kožichu a také na hřbitově. Stejně jako k našim ostatním výletům jste také k dnešnímu dostali originální mapu s vyznačenou trasou. Pokud půjdete správnou cestou, budete se pozorně rozhlížet, číst texty a poslouchat, co říkají rodiče, jistě splníte všechny úkoly. Umíte-li už psát, doplňte podle uhodnutých slov tajenku a pečlivě ji uschovejte. Pokud ji po vyluštění přinesete do informačního centra, dostanete za ni dáreček.

Mapa výletu

Za zakletou Apolenou
a lví stopou do Kdyně
RÝZMBERK
POMNÍK PADLÝM
POMNÍK J. HUSA
KAPLE
KOSTEL SV. MIKULÁŠE
POMNÍK J. HUBÁČKA
DŮM V KOŽICHU
SYNAGOGA
MUZEUM PŘÍHRANIČÍ
START
CÍL

Doplňovačka

Jdeme na to:

Naše putování začíná na hlavním náměstí, kde můžete v klidu zanechat své vozidlo. Náměstí projdeme tam a zpátky. Nejprve tak, že budeme mít radnici (to je ta vysoká budova s věžičkou) po levé ruce, pak po pravé. První písmenko do tajenky na nás čeká na budově **Městského kulturního střediska „Modrá hvězda“** . V těchto místech se dříve nacházel *hotel Modrá hvězda* (přezdívaný Bubák podle někdejšího majitele a hoteliéra Františka Bubáka). I když na to nevypadá, stal se němým svědkem mnoha dramatických událostí.

Pamětní deska na budově (ale i stálá výstava uvnitř) připomínají tragickou akci *Kámen*, kterou v poválečných letech 1948 až 1951 měla na svědomí StB. Starší dobře vědí, o jakou instituci šlo, mladší poučíme, že šlo o Státní bezpečnost. A že to byla v podstatě tajná politická policie. Nestíhala tedy zloděje a lumpy, ale ty, kterým se nezamlouvalo tehdejší socialistické zřízení, tedy lidi, kteří chtěli žít svobodně ve svobodné zemi.

O co v akci Kámen šlo? Vyprovokovat ke snaze o útěk za hranice našeho socialistického ráje a následně kriminalizovat osoby, o něž měla StB zájem. Kdo se komunistickému režimu znelíbil, byl nátlakem přinucen k pokusu o emigraci, tedy o útěk/odchod z tehdejšího Československa. A estébáci to narafičili tak rafinovaně, aby měli každý krok zájemců o úprk za kopečky pod kontrolou. Včetně falešné hranice, na níž příslušníci a agenti StB předstírali, že jsou převaděči, němečtí pohraničníci a američtí důstojníci. Takže „kopečkáři“ měli pocit, že se útěk zdařil, že přešli… Ale krutě se pletli.

V hotelu Modrá hvězda uprchlíci přespávali před poslední etapou cesty za dráty. Za onou falešnou hranicí (ve skutečnosti byli všichni stále na území Československa), kterou StB vytvořila, získaly oběti pocit bezpečí. Pro velitele StB pak nebyl problém dostat z nich informace, o které estébáci stáli. A místo svobodného života ve svobodné zemi čekal narušitele státní hranice kriminál střežený komunisty. Podvedených, do léčky vlákaných, byly pravděpodobně stovky. O celém tomto strašném procesu napsala zdejší rodačka paní Václava Jandečková několik knih (a také komiks určených školním dětem). Většinu známých případů v archivních pramenech vybádala a objevila právě tato badatelka, díky níž se mnohé oběti této zlotřilé metody státní policie, dozvěděly pravdu až po desítkách let.

Najděte pamětní desku, která tuto událost připomíná. Kolik postav vidíte na desce? Kolik z nich je dětí a kolik dospělých:

1. **Napište počet dětí.**

Vidíte krásnou **alej** podél celého náměstí? Které stromy ji tvoří? Alej byla vysazena v roce 1902.

Kdo z vašich předků byl tou dobou na světě? Tipujeme to na praprababičku…

Jak se v té době jmenovala naše země? Česká republika to nebyla.

Vzpomněl by si někdo, kdy vznikla první samostatná republika a kdo byl prvním prezidentem?

Najdete na náměstí strom republiky? A kdo objeví kovanou bránu plnou železných květin? Poznáte nějaké druhy kytiček, které na ní „kvetou“? Ukažte lilii a růži. Která z nich vám voní více? Jak se jmenuje princezna pojmenovaná po květině?

Ale vás určitě více než botanika zajímají kolo a vozík, které vypadají jako upletené z klubíček vlny - Nejsou. Jsou jen „opletené“. Je to dílo Kdyňského klubu Klubíčko vyrobené u příležitosti Mezinárodního dne pletení a háčkování. Snad tady nějakou dobu vydrží a nikdo tu krásu nerozpáře! :)

Pokud zde již předmět nejsou, nejdete je u infocentra nebo v jiné části města.

Projdeme náměstím kolem parčíků s památníky až na jeho konec k fontáně. Zkusíme bystrými zraky za silnicí vyhledat budovu secesní školy. A pak: Čelem… VZAD! Opatrně přešupačíme silnici a jdeme hledat lva.

Kdo u něj bude první, může zkusit vyluštit další písmenko do tajenky.

Děti, hlavně šelmu netahejte za ocas! Prý občas z brány seskočí! :)

Historická brána s ležícím lvem je upomínkou na nejstarší manufakturu v Čechách. Založena byla již roku 1696. V roce

1853 byla považována za největší průmyslový podnik Plzeňska. Věhlasné Kdyňské přádelny dnes připomíná právě už jen stará brána, kterou se do továrny vstupovalo. Nyní vítá návštěvníky města, muzea a infocentra.

V bývalém výrobním areálu je parčík s muzeem a informačním centrem. Řekneme vám, co vás tam čeká po skončení výletu – dáreček za vyluštěnou tajenku. :)

Muzeum příhraničí *vás seznámí s historií regionu od pravěku až po současnost.*

Návštěva začíná v pravěké chýši, seznámíte se s pohřební mohylou z doby bronzové a průchodem repliky druhé rýzmberské brány se dostanete do období středověku. V další místnosti nasajete hrdost českých vojsk po vítězných bitvách či dobu třicetileté války. Muzeum se dále věnuje i nejstarší textilní manufaktuře v Čechách a připomíná historii textilní výroby v dávných dobách pro toto město a široký region velmi významné. Mezi nejzajímavější exponáty patří originální raznice na modrotisk z 19. století či výšivky a krajky z továrny bratří Tšídů.

Děti si mohou v muzeu zapůjčit kostým princezen, králů a princů a projít se královsky celou historií.

Nedaleko areálu Muzea příhraničí se nachází ***bývalá židovská synagoga****. Jedna z nejkrásnějších a nejlépe zachovaných památek tohoto typu v Plzeňském kraji. I do ní je možno se podívat, zájemci o návštěvu synagogy se ohlásí v infocentru a poté se v doprovodu pracovníka infocentra mohou vydat do útrob této zajímavé památky. Unikátní zde mimo jiné je, že se dochovala posvátná lázeň, tzv. mikve.*

Návštěvu synagogy a muzea si ovšem nechte až na čas po skončení výletu. Pokud tam půjdete nyní, zdržíte se a už se vám nebude chtít trmácet se na hrad. Věřte, že to tak je, máme to vyzkoušené! :)

Lev na bráně nijak nesouvisí se lvy ve znaku města, které dnes budeme potkávat, ale stal se pomyslným strážcem města a patronem dětí, které ve Kdyni žijí a které přijedou na prázdniny. Městem prochází také naučná stezka Lvíčka Maxíka (po kompak dostal lvíček asi jméno?).

Známý spisovatel Jindřich Šimon Baar, který se v tomto kraji narodil (konkrétně v Klenčí pod Čerchovem) a celý život působil, ve svých vzpomínkách pamatuje na „pověst“, kterou ve Kdyni jako osmiletý slyšel. Kamenný lev prý jednou za rok o půlnoci oživne, seskočí z brány, dojde k blízké kašně na náměstí, napije se z ní a zase vyleze bránu. No vidíte! My vám to říkali! :)

(Voda v kašně ovšem zaručeně není pitná, takže musí mít fakt žaludek z kamene! S úplavičkou by skákal z brány asi tak 14 dní několikrát denně.

Na bráně do přádelen (dnes k muzeu) byl původně nápis *K. K. PRIV. WOLLZEUG FABRIK*, za totality tu býval nápis *SVĚTOVÝ MÍR – CÍL SOCIALISMU* a dnes tu čteme *KDYŇSKÁ PŘÁDELNA – ZALOŽENO R. 1769*.

Přicházíme k budově radnice. Zde je lvů hned několik. Lvy má totiž město ve znaku. Vidíte někde znak města? Na červeném štítě se tyčí věž s otevřenou bránou v přízemí. Po obou jejích stranách stojí vztyčení stříbrní lvi bez korun a věž oběma předními a jednou zadní tlapou podpírají.

Od těch klasických, kteří jsou zobrazováni na českých znacích, se liší nepatrnou drobností. Schválně, jestli ji odhalíte. :)

Dva lvi jsou pod hodinami a dva hned nad vchodem.

Lev ve znaku města, ten s korunkou a žezlem mezi tlapami, souvisí s vídeňským velkoobchodníkem a bankéřem Jakobem Mathiasem Schmidtem. Když koupil roku 1768 vlnařskou manufakturu hrabat Stadionů, získal od císařovny Marie Terezie právo mít ve znaku českého lva. Chtěli byste mít takové právo taky? Tak kupte nějakou manufakturu a podejte vládě žádost. Úspěch ale negarantujeme...

Aby to ve Kdyni nebyl jen samý lev, je tu taky indián! Neděláme si z vás legraci... Mrkněte na pamětní tabuli vpravo od vchodu do radnice. Píše se na ní o osvobození města od Němců na konci druhé světové války. Je tam Vinnetou jako vyšitý. Je sice malinký, ale čelenku s pery na hlavě má.

2. **Opište první slovo čtvrtého řádku.**

Zkusíme najít i čtvrtého výrazného lva na náměstí, a to naproti radnici. Jedná se o heraldický štít na kavárně Bílý lev. Hledí na vás z římsy nad balkonem. Tento lev sice pochází z dob Rakouska-Uherska, ale je korunovaný a dvojocasý. Zkrátka je

to pravý český lev Přemyslovců. :)

Všimli jste si dvou soch vyvedených pravděpodobně ve stylu „sorely“? Asi to skutečně bude socialistický realismus, protože mu odpovídají nejen předměty, které drží muž i žena v ruce, ale i celkové zpracování plastiky.

Kdo první najde klíč? Jaký pracovní nástroj muž svírá?

A ano, paní si zjevně zapomněla obléknout na pole podprsenku. :)
Takže to možná nebude sorela, protože socialistická žena by takhle mezi lidi nevyšla. Možná jsou plastiky z roku 1939, kdy byla budova přestavěna, aby sloužila jako spořitelna a záložna. A klíč v rukou dámy otevírá dveře k finančním žním…

Zkuste někde kolem sebe najít na modro-bílé fasádě maličký dopravní prostředek.

3. **Jak se jmenuje dopravní prostředek?**

Už jste ho někdy využili? O letectví si něco povíme za pět minut. Tak dlouho to totiž bude trvat, než najdeme další pomník.

Vracíme se k domu, kde jsme vyluštili první písmenko. Těsně před ním odbočíme do uličky vpravo. Vyhlížíme větrný rukáv.

Ano, slyšíte dobře. Větrný rukáv. Co to je? Takový ten oranžovo-bílý pytel, co připomíná nevyvedenou punčochu, který ukazuje směr větru. Vidíte ho? Tak jdeme k němu. To, že je součástí památníku, není náhoda.

Žulový **monument** s větrným rukávem připomíná významného místního rodáka Josefa Hubáčka, který byl za druhé světové války letcem u britské RAF. A piloti, jak dobře víme, potřebují znát směr a intenzitu větru.

Pokuste se přečíst nápis na žule.

4. **Jakou hodnost měl Josef Hubáček?**

Od pomníku se vydáme uličkou napravo, vyjdeme na náměstí profesora Žákavce a zde odbočíme doprava do Starokdyňské. Než se tak stane, můžeme si povyprávět o historii města.

Tipne si někdo, jak je staré? Zkuste století. Kdo bude nejblíže, nemusí (na rozdíl od zbytku výpravy) udělat dřep. Napovíme, že v tomto století u nás vládli Lucemburkové.

Písemné prameny se o Kdyni poprvé zmiňují v roce 1369. K roku 1508 již o ní staré listiny hovoří jako o městečku, šlo však o pozdější Starou Kdyni, která v polovině 16. století vyhořela. To již Kdyně patřila pánům z Rýzmberka a od roku 1697 hrabatům ze Stadionu. Ano, takhle divně se jmenovali. Však si o nich později řekneme více. Jak byste se jmenovali, kdybyste byli z jejich rodu? Zkuste si to se svým jménem. Tak třeba autorka tohoto textu by byla Lucie ze Stadionu (možná zimního, možná Strahovského, který je největší na světě :)). V každém případě nic moc!

Už koncem 16. století byl městu udělen městský znak a získalo povolení pořádat týdenní trhy. Začala se zde také vybírat cla ze zboží dopravovaného přes zemskou hranici. Oblast Všerubského průsmyku totiž odedávna sloužila především jako důležitá spojnice mezi dvěma odlišnými, a přece tolik si podobnými kulturami – českou a bavorskou. Jednalo se vždy o místo čilého obchodu, trhů (i pašeráctví), ale také o oblast poutních míst a hlubokých tradic.

Přicházím k domu, jehož jméno se vám bude líbit. Je to **Dům v kožichu**. Proč se tak asi jmenuje?

Najděte naučnou tabuli a zjistěte, jak se kožich řekne německy. Dobře si to zapamatujte, na konci výletu si vás vyzkoušíme! A bacha, ať si nezlomíte jazyk. :)

5. **Doplňte: Haus im ……..**

Jeden z nejstarších kdyňským domů nedávno prošel kompletní rekonstrukcí a je moc hezký. Je součástí místní historie a rodů, které dodnes ve Kdyni žijí. Když budete chtít na chvíli „ochutnat“ způsob života předchozích generací, zajděte se domluvit do infocentra, určitě vás neodmítnou.

Bude to zážitek projít se tak starým domem, postaveným asi tak v roce 1780.

Jak starý je tedy tento dům?

Jeho součástí je černá kuchyně, která i po tolika letech zůstala téměř nedotčená. Jako by ji kuchařinky opustily včera…

Proč jsou černé kuchyně černé? Protože byly skutečně černé jako boty. Od kouře, od sazí… Nevařilo se v nich totiž na sporácích ani na kamnech, ale na otevřených ohništích, nad nimiž bylo něco jako obrácený trychtýř – komín.

Ale to jsme prchli od kožichu v názvu domu jako blechy ze skutečného kožichu zasypaného DDT. Vysvětlení je přitom prosté. Domek se mohl zdát být chlupatý, protože jde o roubenou stavbu, která se kvůli izolaci ještě oplácala hliněnou omítkou. A v té bývaly mnohdy i sláma, traviny a podobně, které z hliněného kabátku „čučely“ jako sláma z bot. Nebo právě jako chlupy z poněkud vypelichaného kožíšku.

A ještě pro vás máme jeden kožichový vánoční tip. Místní kulturní středisko v tomto domě pořádá v adventním čase pohádková čtení. Jen za svitu svící, prostě jako za starých zlatých časů, kdy ještě nikomu nechodila vyúčtování za elektřinu. Je to krásná akce!

Od oděvu Leoše Mareše – pardon Domu v kožichu :) – se o pár metrů vrátíme, Farní ulicí odbočíme doleva a vydáme se ke škole.
Co nám říká dopravní značka v ulici Farní? My si myslíme, že byste si měli dát pozor na žížaly. Nebo se pleteme? :)

V této ulici je jeden lepší zahrádkář než druhý. Krásné záhonky, kytičky, ptačí budky a také zrcadlo, u kterého se prostě musíte vyfotit! :) (To samozřejmě nikomu na kompostu nevyrostlo, tak účinná ještě hnojiva nejsou. Dokonce ani ta chemická!)

Na konci ulice odbočíme doleva. Hledáme krásný secesní žluto-bílý dům. Vypadá jako zámek a na střeše má korouhvičku. To Masarykova škola jako zámek nevypadá. Ale i tu hlídají lvy. A kromě nich ve znaku ještě jedno zvíře, které je zde hned dvakrát.

6. **Napište jméno dravce.**

Od školy vyrazíme Kostelní ulicí do kopce směrem ke hřbitovu. Farní – Kostelní – hřbitov! Snad se další ulice nebude jmenovat Márnice! Ale ty krásné domečky! I kdyby to byly márnice, byla by radost v nich odpočívat. Klidně navěky…

Najděte domek, který je obrostlý přísavníkem.

A také ten vedle s korouhvičkou. Přečtete letopočet?

Přicházíme ke křížku. Kolik andílků hlídá Ježíše? Co znamená nápis INRI nad jeho hlavou?

Ten, kdo s námi chodí na výlety s tajenkou, jistě ví. Říkáme to snad v každém textu. :)

V mírném kopci pod kdyňským kostelem, k němuž se blížíte, na vás v aleji kaštanů čeká **kaple Panny Marie Bolestné**, v níž stála dříve dřevěná pieta (socha Panny Marie s mrtvým Ježíšem v náručí) z konce 14. století. Teď už tu vybízí k rozjímání nad mateřským údělem jen obrázek…

Jakou barvu šatů má Marie na sošce (z vašeho pohledu vlevo)? Máte na sobě také takovou? Chyťte se jí a držte ji až ke kostelu. Kdo takovou barvu na sobě nemá, chytne se toho, kdo ji má.

Až budete u vstupu do svatostánku otevírat bránu, podívejte se, co držíte v dlani. Lidskou hlavičku. Někdo v tom zase vidí prodlouženou hlavu lva.

Nejstarší zprávy o **kostele svatého Mikuláše** pocházejí ze 14. století. Z tohoto období se zachovaly křížové klenby, okna a část zdiva kostelní lodi. Jejich tvůrce V. Fischer pocházel z blízkého bavorského Furthu. Stavbu financoval šlechtický rod Stadionů, jejichž znak je dosud umístěn na průčelí. Jdeme ho najít. Vidíte korunu?

Stadioni tehdy také zakoupili pro kostel varhany z dílny významného tachovského varhanářského rodu Gartnerů. Velmi cenný nástroj z roku 1763, který je snad nejstarším dochovaným dílem této varhanářské školy, se zde zachoval v úplně původní podobě.

Snad budete mít štěstí a kostel bude otevřený, abyste mohli nakouknout. Ale potichoučku, jste na hřbitově a mrtvým musíme vyjadřovat úctu. Ne kolem nich pokřikovat jako na lesy. Kdo ví, možná bychom je probudili a…

Štít fasády kostela svatého Mikuláše má výklenek, ve kterém se nachází socha patrona chrámku. Mikuláš se po své smrti stal jedním nejuctívanějších světců. Bývá vyobrazován s biskupskou berlí, knihou a třemi zlatými jablky, které představují:

život, věčné mládí a nesmrtelnost.

Nebo možná tři měšce plné zlata, které dobrotivý Mikuláš věnoval třem dcerám nebohého nemajetného otce. Tatík pro ně totiž neměl věno, a tak děvčata poslal, aby si na ně vydělaly. (Jinak by se nevdaly, protože chudé nevěsty nikdo nechce.) A protože tehdy ještě neexistovaly úřady práce, měla děvčata jedinou možnost, jak to udělat – obšťastňovat za mrzký peníz muže v tomu určených domech. Samozřejmě se jim nechtělo, ale díky šlechetnému činu pozdějšího světce byly služby ušetřeny

Na hřbitově je pochován mimo jiné Josef Wrbata, rytíř řádu Františka Josefa, významný český lesník, ředitel panství a ústřední správce všech stadionských velkostatků v Koutech, Domažlicích a Kdyni.

Obejděte kostel a zkuste náhrobek najít.

Také zde najdete náhrobní kámen pána z Gutštejna. Tento žulový náhrobek kryl původně hrobku uvnitř kostela, později sloužil jako schod před sakristií.

7. **Jak se jmenoval šlechtic druhým jménem?**

Pán z Gutštejna se zúčastnil protihabsburského povstání českých stavů. Jeho památka byla po vítězství císařských vojsk provolána za proklatou a majetek zabaven. Před popravou nebo žalářem jej zachránila předčasná smrt. Jeho náhrobek vznikl v době, kdy přišel o všechen majetek. Snad proto výtvarná úroveň desky není tak úplně profi. Nejspíše jde spíše o plod tvořivosti nějakého tehdejšího kamenokutila... Vidíte? Přečtete?

Vycházíme ze hřbitova a podél zdi pokračujeme do kopce k lipové aleji.

Jak se ale jmenují stromy, které máte po levé ruce právě teď? A jak se říká jejich květenství? Připomíná mládě od ovečky nebo trošku vajíčku od vešky. Už jste někdy měli ve vlasech vešky? Kdo nechytil vešky ve školce, ten jako by nebyl! :)

Znáte spisovatele K. J. Erbena? Vzpomenete si, která z Erbenových básní se odehrává na hřbitově?

Je to *Svatební košile*. Jejím motivem je pověst o mrtvém, který si přijde pro svou milou. Jde o historku, kterou si vyprávějí také příslušníci jiných slovanských národů. Takže na ní asi bude něco pravdy…

Již jedenáctá odbila,
a lampa ještě svítila,
a lampa ještě hořela,
co nad klekadlem visela.

Kdo se bojí? My ano… I když žádného zesnulého milého, aby si pro nás mohl přijít, fakt nemáme.

Dokážete se naučit tento verš zpaměti, než dojdete na hrad?

Kostelní ulice nás vede až do Herštýnské. V ní nás přivítá další krásná alej. Odbočíme doprava a stále se plahočíme do kopce.

Na založení aleje měl v roce 1904 podle městské kroniky zásluhu takzvaný Okrašlovací spolek, který v tu dobu ve Kdyni působil.

Vzpomene si někdo, kdy byla vysázena alej na náměstí? Které stromy jsou vyšší a starší?

Cestou směrem ke zřícenině Herštejn se nám naskytne krásný pohled na město, rozhlednu Koráb i přilehlé kopce. Na Koráb vás pozveme na konci výletu, Herštejn tentokrát vynecháme.

Přicházíme na rozcestí, odkud nás červená značka odvede doleva na Rýzmberk. Pokud bychom se vydali po červené po asfaltce v opačném směru, přišli bychom ke krásnému koupališti. Vidíte ho pod sebou. Pokud je vám vedro, tato malá „zacházka“ se vyplatí. Koupaliště Hájovna se nachází na úpatí vrchu Koráb a nabízí rozsáhlý travnatý břeh ke slunění, šestimetrovou skluzavku, pro sportovce betonové molo včetně skákacího prkna, plavecké startovní bloky, hřiště na volejbal (v příštím roce plánována rekonstrukce na hřiště na beach volejbal), stůl na ping-pong, fitnes zona a odpočinkové místo včetně relaxační pyramidy. Návštěvníci se mohou občerstvit chlazenými nápoji, zmrzlinou a běžným rychlým občerstvením. Děti si přijdou na své, když se vydají na prolézačku v podobě mořského korábu, který nabízí přímo pirátské

svezení na desetimetrovém ocelovém laně (s talířem na sezení)

Na hrad pokračujeme po červené značce. Vytrvaledo kopce. Vyhlížíme úly.

8. **Jak se jmenuje nejznámější pohádková včelka?**

Jak se jmenují členové včelí rodiny?

V úlu je matka jediná samice s vyvinutými pohlavními orgány. Dělnice je mají zakrnělé. Každé včelstvo má jen jednu dospělou matku a každá matka se páří jen jednou životě. Ovšem se 6 až 10 trubci. Sperma si pak uchovává v semenném váčku po celý život. V případě úhynu matky se jedné nebo více dělnicím aktivují vaječníky, jenže dost zbytečně. Páření stejně nejsou schopny. Kladou jen neoplozená vajíčka, z nichž se líhnou výhradně trubci. Proto se těmto náhradním matkám říká trubčice. Trubčice již nikdy nepřijmou novou matku, a tak je včelstvo odsouzeno k zániku. Trubcokladná matka je pro každého včelaře komplikací, ovšem trubčice hotovým neštěstím.

Pokračujeme lesní cestou, čeká nás nepříjemné stoupáníčko doprava přes paseku. Na druhou stranu ale můžeme slíbit, že horší to už dnes nebude. Klidně si můžete zazpívat, aby se vám pochodovalo lépe.

Učení páni zkušení
já bych vám rád teď podotknul,
nikdo z vás nemá tušení,
že v dálce stojí malý úl.

Z něj každé ráno vylétává včelka Mája,
malá uličnice včelka Mája.
Z něj každé ráno vylétává včelka Mája,
naše kamarádka včelka Má-ja-ja-ja-ja.

Kdysi tudy vedla významná obchodní stezka do Regensburgu (na jejímž místě byla vystavěna silnice z Kdyně do Bavor). Strážilo ji mnoho hradů – v okolí jich je hned několik.

Území dnešního Všerubska náleželo podle nejstarších historických zmínek k panství hradu Rýzmberka. Ten stojí přímo ve vyústění Všerubského průsmyku, jeho posádka měla odtud obchodní stezku jako na dlani. Bavorským protějškem Rýzmberka byl hrad pánů z Bogenu vybudovaný na západním vrcholu Hoher Bogenu. Je odsud vzdálen 25 km.

Dostáváme se k rozcestníku *Pod Škarmanem*. Je to jméno kopce, který obcházíte. Zní zvláštně. Skoro jako z *Pána prstenů*, že? V jaké nadmořské výšce se nacházíme? Zjistíte z cedule…

Stále se držíme červené značky.

Jen pár desítek metrů nad námi se v nadmořské výšce 665 metrů nachází zřícenina kdysi významného pomezního hradu, který byl založen ve 13. století za vlády českého krále Přemysla Otakara II. My se teď ke zbytkům sídla pokusíme elegantně vydrápat. Tak elegantně, aby z nás po výstupu také nezbyly jen ufuněné ruiny. Z parkoviště pod hradem nám to potrvá asi pět minut. To by mohly vydržet i slabší nátury…

Ještě před horolezeckým minivýkonem si ale vyzvedneme jedno písmenko u pomníku právě na parkovišti.

Pomník u silnice připomíná tři oběti 1. světové války. Na jeho zadní straně si můžete přečíst nápis *Osvobození národa 28/10 1918*.

Nás však zajímá nápis u kalichu nahoře.

9. **Opište první slovo.**

A protože se nikomu nechce číst, když se šlape do kopce, sejdeme se až u hradu. Pustíme se pěšinou, která odbočuje do lesa jen pár metrů nad pomníkem.

Cestou zkuste na stromech nalevo najít dřevěný stromeček a lodičku.

Hrad původně nazývaný Riesenberg (Obří hora nebo Obrova hora) založil ve 13. století Děpold z Rýzmberka (rod Drslaviců). Později byl několikrát přestavěn, za třicetileté války vypleněn Švédy a poté pobořen. Současnou zříceninu tvoří

část hradeb, ruina paláce se sklepy a novogotická rozhledna z poloviny 19. století. Kdo na ni vyleze, pokochá se výhledem na Šumavu, část Domažlicka, Český les a Sedmihoří. (Pokud vidí na dálku a do krajinného obrazu mu nehodí vidle počasí.) Pod hradem je krásně vyřezaná socha. Vztahuje se k pověsti, kterou si za chviličku povíme. Najděte na ní dravce, hada a jablko.

Přímo pod hradním areálem se nachází přírodní hlediště, které dříve sloužilo k divadelním přehlídkám a rovněž se v něm pořádal známý folkový festival Rýzmberský hradní Guláš. Areál nyní čeká oprava, festival se přesunul do podhradí – tedy do muzejní zahrady. Ale procházka kolem areálu je hezká a nabízí také pěkné výhledy do okolí – kůrovec těm výhledům napomáhá. :)

Mňam, mňam, ten gulášek bychom si dali. Stačil by i ten z buřtíků. Co vy? Máte hlad? Která pohádková postava měla pořád hlad. Přece Otesánek! Dokážete vyjmenovat všechno, co „Otesan“ snědl?

Jed jsem, sněd jsem:
kaši z rendlíka,
ucháč mlíka,
pecen chleba,
mámu – tátu –,
děvečku s jetelem
sedláka se senem,
pasáka s prasaty,
ovčáka s jehňaty
a tebe taky ještě sním.

Pohádkou ovšem na hradě nekončíme, protože… Tahle rozvalina má svou bílou paní!

Pyšná dcera rýzmberského pána Apolena seděla jednou pod jabloní plnou krásných dozrávajících jablek. Šel tudy myslivecký mládenec Jan, utahaný a utrmácený po celodenní námaze. Protože měl hlad, poprosil krásnou Apolenu, aby mu darovala alespoň jedno jablko. Ta mu však nevyhověla. Myslivec natáhl ruku s nožem, že se obslouží sám. Apolena se lekla, s křikem běžela do hradu a žalovala otci. Ten mládence uvrhl do hladomorny, ze které ubožák už živ nevyšel. Avšak jabloň, která byla doposud pýchou zahrady, začala schnout, až zcela uhynula. Rovněž Apolena začala chřadnout, a než se rok s rokem sešel, zamřela. Lidé si povídali, že ji stihla kletba nešťastného mládence. Vždy jednou za rok vstává z hrobu, bloudí hradem jako bledý přízrak a v ruce drží – jablko. Čeká mládence, který by si jablko z její ruky vzal a zbavil ji prokletí.

K hradu Rýzmberk se ale vážou i další zajímavé zkazky. Jedna upozorňuje na tajnou chodbu, která má končit na nedalekém vrchu Škarman. Podívejte se tím směrem. Nevidíte ji někde? A není v ní nějaký poklad? Ten by se nám hodil! Vám asi taky. Co byste si za něj koupili? My pořádné trekingové boty a lepší dron. :)

Z hradu se nyní vracíme na parkoviště trošku jinou cestou. (Je hodně divoká, popadaly na ni stromy. Pokud se na ni necítíte, jděte na parkoviště stejnou cestou, jakou jste přišli.) Z parkoviště do města půjdeme také jinudy. Držíme se žluté turistické značky, která nás hladce přivede do centra. Jde to rychle. Kopeček seběhneme za dvacet minut.

Ale jednu zastávku si ještě uděláme. U dalšího památníku. Najdete na něm stejný nápis jako na tom u parkoviště, ale musíte se na kámen podívat z výšky. Našli jste? Po tomto slově už jsme dnes pátrali.

Teď nás zajímá číslice.

10. **Opište poslední číslici v letopočtech – je stejná.**

Stále se držíme žluté. Za chvilku už budeme zpátky ve městě, ale do této chvíle jsme ještě nemluvili o tom, co je pro Kdyni tak typické. Tak jdeme na to!

Nejrozšířenějším řemeslem bylo ve Kdyni odedávna platýnkářství. Tipnul by si někdo, co to je?

Je to výroba tzv mlýnářských plátýnek, s jejichž pomocí se prosíváním hrubého meliva získávala kvalitní mouka. Kdyňští plátýnkáři dosáhli velkého věhlasu a to nejen ve Kdyni a na území tehdejší monarchie.

Na konci 18. století pracovalo ve Kdyni v tomto oboru 24 mistrů, 36 tovaryšů a 11 učedníků.

V roce 1678 založili Lamingenové ve Kdyni textilní manufakturu, prokazatelně nejstarší v Čechách. A jak už jsme se zmiňovali, roku 1769 ji Stadionové prodali vídeňskému obchodníkovi a bankéři Jakubu Matyáši Schmidtovi. Rozšířil ji a začal vyrábět vlněné látky. Brzy poté pracovalo v manufaktuře až 200 lidí a dalších 1 400 domácích tkalců po kraji. V roce 1825 zaměstnávala přádelna přes 500 lidí a více než 6 400 domácích tkalců. Roku 1853 je pokládána za největší továrnu na Plzeňsku. Dnes bohatou historii textilnictví připomíná již jen expozice v muzeu.

Klesáme a klesáme… Ale ani na okamžik na mysli. Na křižovatce ulic Rýzmberské a Dělnické mysl výrazně popoženeme k pozornosti.

Je zde okrový dům s vínovým pruhem v horní části. Na omítce má bílou cedulku. Píše se na ní o nivelaci a trestu.

11. **Opište první slovo textu.**

Co je nivelace, tušíme jen matně (prý něco jako určování výškových rozdílů a nadmořských výšek). Zato naprosto jistě víme, že nás čeká poslední dnešní zastavení.

Jdeme se podívat na třetí nejzachovalejší synagogu v západních Čechách. Byla postavena v letech 1862 až 1863 v historizujícím neorománském slohu poblíž náměstí. Když se z rynku vydáte po hlavní cestě doprava, jste u ní za minutku. (Už jste v její blízkosti ostatně na začátku výletu capkali.)

Otevřena byla v roce 1863, ale od roku 1929 se konaly bohoslužby jen o svátcích, naposledy v roce 1936. Za 1. světové války tady byli ubytováni uprchlíci. Druhou světovou válku přežila synagoga celkem bez úhony – zřejmě jako skladiště. Po válce přešla do majetku Československé církve husitské. V 90. letech byla oživena částečnou opravou a v roce 1997 prohlášena kulturní památkou.
V budově je v současné době umístěno malá výstava dokumentující historii města Kdyně a kdyňské židovské komunity. Je zde poměrně netknutý modlitební prostor s výmalbou, schránkou na uchování tóry (svitek s hebrejským textem pěti knih Mojžíšových, z něhož se v synagoze předčítá) a výzdobou z let vzniku stavby. V podobně původním stavu není již takový objekt nikde jinde doložen. Najdete tady i sklep, kde patrně bývala rituální lázeň zvaná mikve. Roku 2013 tu byla vybudována znovu. Zda se v ní někdo koupe, nevíme. Po bojlerech ani jiných ohřívačích jsme nepátrali. Ale v každém případě jsme rádi, že se ve sklepě nepěstují třeba žampiony.

Provozní doba: dle pracovní doby TIC a Muzea příhraničí Kdyně, prohlídky na základě předchozí domluvy +420 377 534 284
Vstupné: dospělí 40 Kč, děti 20 Kč | pokladna v infocentru | Nádražní 314 / vchod z náměstí hlavní branou přes park

Máme hotovo, tajenka je vyluštěna. Kouká z ní na vás divné slovo, ale nebojte, máte to správně – je to latinské pojmenování tajemné rostlinky.

Tato vzácná a nesmírně krásná bylina je zajímavá květenstvím v polozavřeném toulci. Pro skvrny na listech si vysloužila lidový název pokakánek, někde jí říkají blázinec. Zmínky o ní se objevují i v pověstech. Tradovalo se, že v noci její hlízy hlasitě mlaskají a rostlina se všelijak kroutí a pohybuje. Říkávalo se, že je dobrá hlavně pro koně, kteří jsou po ní zdraví a čilí. Nejlepší byla vykopaná o svatojánské noci, kdy měla mnohem větší čarovné účinky.

Právě tato vzácná květinka na Kdyňsku roste. Možná jste měli štěstí a potkali jste ji. :)

Výlet nám utekl doslova jako voda, takže nám nezbývá než se s vámi pomalu, ale jistě rozloučit. Vše je hotovo. Procházka i osvěta jsou u konce. Teď už jen stačí zajít s vyluštěnou tajenkou do informačního centra u brány a vyzvednout si dáreček. Hezky za něj poděkujte, my děkujeme také. Samozřejmě ne za dáreček, ale za pomoc s výletem a jeho poskytnutí všem výletníkům ZDARMA.

Tip navíc:

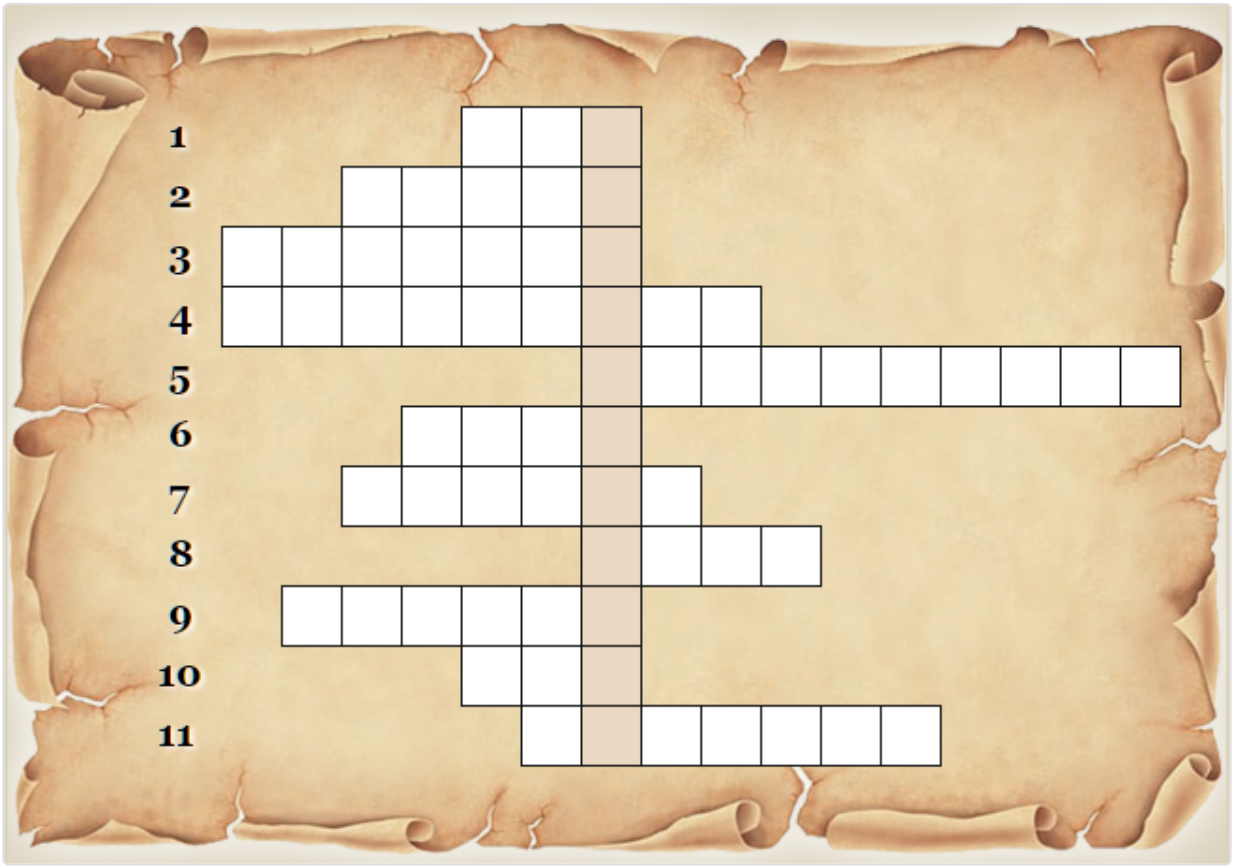
Výlet si můžete prodloužit ještě o návštěvu rozhledny Kořáb. V nejvyšším bodě Chudenické vrchoviny (773 m) byly roku 1938 vybudovány dvě stavby: dřevěná chata a rozhledna. Dřevěnou věž v letech 1990 až 1992 nahradila současná ocelová, která je odolnější. Může ji sežrat nanejvýš rez, nikoli tesaříci či dřevomorka a podobně. Vyhlídková kabina ve výšce 29 m nabízí kruhový rozhled mimo jiné na blízkou Kdyni, zříceniny Rýzmberk a Nový Herštejn, Šumavu a Český les. K rozhledně se dá dojet autem nebo dojít po žluté turistické značce. Chůzí do kopečka jste tam z náměstí asi za hodinu a půl. Je to ale 3 500 metrů do kopce. (Což je dosti logické, v údolích bývají rozhledny dost na nic.)

Během několika týdnů by na vršku měla být opět otevřena nově zrekonstruovaná chata. Nabídne turistům pohoštění a možnost ubytování.

V textu byly použity mj. texty z webů www.kudyznudy.cz, www.hrady.cz, www.kdyne.cz, Vladimír Hulpach: *Báje a pověsti z Čech a Moravy,* Domažlický deník.

Otázky k tajence

1. **Napište počet dětí.**
2. **Opište první slovo ze čtvrtého řádku.**
3. **Jak se jmenuje dopravní prostředek?**
4. **Jakou hodnost měl Josef Hubáček?**
5. **Doplňte: Haus im .....**
6. **Napište jméno dravce.**
7. **Jak se jmenoval šlechtic křestním jménem?**
8. **Jak se jmenuje včelka?**
9. **Opište první slovo.**

A co můžete vyhrát?

Tajenku posílejte na e-mail **veldo@veldo.cz**. Můžete ji také poslat ve zprávě na náš Facebook "Velká dobrodružství". Každý měsíc vylosujeme jednoho z výletníků, kterému pošleme našeho **Lumpardíka z podhradí**. Vždy připojte celé jméno, adresu a také kód výletu.

Výlet stažen z www.veldo.cz | © Velká dobrodružství

Vytvořeno: 09.11.2026 15:06